

INTUÏTIE IN LANDSCHAPS- BEHEER VERDIENT MEER ERKENNING

G. Wuring & C. Willemsen

Natuurdoeltypen en strategische beleidskeuzes lijken steeds meer het natuur- en landschapsbeheerwerk te bepalen. We denken dat we in ons dagelijks werk worden geleid door onze ratio, maar vaak geeft onze intuïtie de doorslag van ons handelen. Wat is intuïtie eigenlijk en hoe gebruiken we die? Gerwine Wuring ondervroeg een aantal terreinbeheerders en dat leverde zeer uiteenlopende ervaringen op.

Intuïtie is in Wuring's optiek een middel dat - weliswaar vaak onbewust ingezet - een belangrijke invloed heeft op de beslissingen en de dagelijkse gang van zaken in het landschapsbeheer. Uit eigen ervaring weet zij dat naast rationeel-logische overwegingen, ook het gevoel heel vaak een rol speelt in houding en gedrag. Uiteraard werkt dit door in de handelingen en besluiten die mensen nemen. Deze 'emotionele intelligentie' is een basisvaardigheid die volgens Wuring te weinig wordt belicht in opleiding en beroep. Met name in het contact met de natuur wordt deze gevoeligheid vaak extra aangesproken. Reden voor haar deze gedachte te toetsen aan de hand van gesprekken met een aantal terreinbeheerders.

Basis van handelen

Het werkelijk waardevolle is intuïtie, zei Albert Einstein al. Maar wat is intuïtie? De Van Dale omschrijft het begrip als volgt: 'door onmiddellijke innerlijke aanschouwing verkregen begrip'. Intuïtie komt dus vanuit de persoon zelf. Of, zoals Onno de Bruijn, adviseur bij Natuurmonumenten, het verwoordt: "Intuïtie zijn invallen vanuit de geest van binnenuit, waaraan het verstand niet te pas komt." Volgens Kees Ras, districtshoofd Zuid van It Fryske Gea, gaat intuïtie over "het voorspellen van gebeurtenissen, een stemmingsgevoel met inbegrip van rationele en emotionele factoren." Voor hem vormt het de basis van zijn handelen. "Intuïtie is een soort inner-

lijk weten, dat als gevoel beleefd wordt, deels gevoed door ervaringen in dit leven, deels als bestaande op zielsniveau", meent Chrisjan Leermakers, medewerker bij Staatsbosbeheer. Henk Kroes, voormalig directeur van It Fryske Gea, reageert terughoudend op het begrip: "Wat moet ik ermee? Intuïtie betekent voor mij op je gevoel afgaan, maar dat is met werken in een landschap niet anders dan in het werken met mensen." Het gaat hem er om of iemand werkelijk met zijn gebied bezig is en of hij verbondenheid heeft met het gebied en het werk, iets durft uit te proberen of juist behoudender is. Belangrijk voor hem is of iemand aanvoelt of iets goed zit of fout. Kroes geeft toe dat intuïtie wel een belangrijke rol speelt bij het dagelijks handelen. "Je zet eerst alle punten rationeel op een rij, maar uiteindelijk wordt de richting

Aarde Educatie

Biologe / ecologe Gerwine Wuring voelde zich altijd al enorm aangetrokken tot de schoonheid, weidsheid en kracht van grote natuurgebieden. Vanuit haar beroep in de natuur- en milieu-educatie werd het haar steeds duidelijker dat de eigen beleving en persoonlijke groei een grote rol spelen in onze relatie met de natuur. Sinds ongeveer tien jaar werkt zij samen met collega's van het door haar opgezette Netwerk Aarde, Milieu & Spiritualiteit, aan de ontwikkeling van een nieuw vakgebied, de Aarde Educatie. Uitgangspunt daarbij is dat wij mensen een betere verstandhouding kunnen krijgen met de ons omringende wereld, als we leren luisteren naar de onuitgesproken taal van die wereld om ons heen. De Aarde Educatie richt zich op de niet-logische, gevoelsmatige kant van de mens, als uitbreiding op de natuurwetenschappelijke en rationele benadering van natuur- en milieu-educatie.

bepaald door intuïtie." Kan hij zich voorstellen dat de natuur 'spreekt'? "Ja, de natuur maakt indruk. Er zijn van die momenten, dat ik de grootsheid van de natuur ervaar. En dan weet ik dat ik mij daarvoor wil inzetten. De natuur zelf brengt dat over."

Foto: G.T.M. Grimberg.

Signalen van dieren

Jan Venema, voormalig jachtopziener Nationaal Park De Hoge Veluwe, koppelt intuïtie aan instinct. Hij reageert sterk op signalen van dieren. "Ik let voortdurend op. Ook in de stad voel ik wat er aan de hand is en zie ik veel dingen, meer dan de stadsmensen. Ik loop altijd een halve meter achter mijn vrouw, alert op bedreigingen. In de natuur is mijn geest ruimer en werkt daar anders dan in de stad".

Om een terrein eens vanuit een totaal andere invalshoek te bekijken, weet Khoji Wesselius, beleidsmedewerker Stuurgroep Waddenprovincies, een oefening die hij vaak doet, alleen of samen met een collega in het veld. Hij leeft zich in, in de wereld van een dier en doet alsof hij in zijn biotoop leeft: "Kom, laten we eens kijken hoe de das hier rond zou lopen. Waar is voedsel te vinden en waar schuilt gevaar?"

Louis Dijkstra, districtshoofd Noord van It Fryske Gea, kan zich moeilijk voorstellen wat intuïtie precies is. "Maar iets gevoelsmatig doen, dat ken ik wel. Hoe langer je ergens meedraait, hoe minder belangrijk je weten is." Dijkstra komt uit een familie waarin jagen en eieren zoe-

ken *a way of life* is. Zijn leven ligt in het veld. Kieviten kunnen nog zulke rare capriolen in de lucht maken om de vijand te misleiden, maar Louis weet precies waar hun eieren liggen. "Dat komt uit ervaring. Ik heb ze al zo vaak gevonden. Op een gegeven moment ken je de voorkeuren en terreinkeuze van de vogels. Het is de redenering zonder redenering, een soort wetmatigheid, die door de vondst de theorie bewijst."

Vreemde slinger

Fons Eijnsink, boswachter bij Staatsbosbeheer, vertelt dat hij, staande in het landschap, denkt dat "er hier spannende dingen kunnen gebeuren. Ik word als het ware toegetrokken naar een plek waar iets bijzonders aan de hand is. Vaak vind ik dan een unieke combinatie van plantensoorten of bijzondere milieu's. Het kan geen toeval zijn. Is het gevoel, kennis, of inzicht? Alles tezamen noem ik dat intuïtie." Gradus Schievink, opzichter-boswachter bij Staatsbosbeheer, verklaart onmiddellijk dat hij niet zonder intuïtie kan werken. Hij probeert zich voor te stellen hoe een landschap er 50 of 100 jaar

geleden uit zou hebben gezien. Als voorbeeld neemt hij het Oude Diep, een water in Friesland: "Ik zag een vreemde slinger in de loop van het water. Er klopte iets niet. Voor mijn gevoel hoorde de stroom anders te lopen. Ik heb toen oude kaarten erbij gehaald en een grondsoorten analyse laten uitvoeren. En inderdaad, de stroom liep vroeger zoals ik het me had voorgesteld."

Plaats en tijd

Onno de Bruijn is als bioloog in de praktijk van het natuurbeheer terechtgekomen toen daar nog geen opleiding voor was. Voor hem is natuurbeheer een intuïtief gegeven ervaringsproces, waar geen verstand aan te pas komt. "Zodra ik in het veld kom, weet ik wat er moet gebeuren." Daarvoor moet hij dan wel affiniteit hebben met het landschap: "Ik ben een mens van de zandgrond. Daar werkt mijn intuïtie, niet in het moeras." Als je Sjoerd Osinga, projectleider bij Wetterskip Boarn en Klif, vraagt naar zijn ervaringen met intuïtie, komt hij met het gezegde "dat voel je aan je water". Voor hem betekent intuïtie een soort ingeving, een soort innerlijk

Foto: G.T.M. Grimberg

Foto: G.T.M. Grimberg.

weten vanuit ervaring. De timing is daarbij voor hem belangrijk. "Ik voel aan of het het goede moment is om iets op te pakken." Zoals bij een project dat onder aan de bestuurlijke prioriteitenlijst stond. Hij zorgde voor een versnelde uitvoering. Sjoerd voelde bezieling voor dit project. Met zijn enthousiasme kan hij soms veel gedaan krijgen, weet hij uit ervaring. Soms heeft hij een voor gevoel. Het overkomt hem regelmatig dat hij op weg naar een werkafspraken in het veld, in de auto al weet hoe de zaken er voor staan, zonder dat hij daarover is ingelicht. Als hij dan ter plekke 'bij de jongens' (zijn collega's) aankomt, blijkt het altijd te kloppen. Hij noemt het zelf een gave.

Ratio en intuïtie

"Voor mijn gevoel weet ik hoe een veldsysteem in elkaar zit. Dat komt ook door kennis en vooronderstellingen", zegt Henk de Vries, beleidsmedewerker van It Fryske Gea. "Als het nodig is doe ik aanvullend onderzoek. Intuïtie is een hulpmiddel dat je onbewust inzet, en dat zich vermengt met het denken." Hij meent dat intuïtie continu aanwezig is, maar vraagt zich wel af of het er nog

wel is, als je er te veel over gaat nadenken.

Vertrouwen en intuïtie hebben alles met elkaar te maken, vindt Nico Minnema, districtshoofd bij It Fryske Gea. Hij gaat soms gewoon door met hooien, ook al zijn de weerberichten slecht. Hij heeft, zo lijkt het, vaak mazzel. Of heeft hij het goed ingeschat? "Er zijn momenten waarop je een beslissing moet nemen, waar het denken ophoudt en dan moet je op je intuïtie vertrouwen. Je moet er zelf in geloven, maar anderen ook." Het lijkt wel alsof anderen hem vertrouwen omdat hij in zichzelf gelooft. Maar let wel, "vertrouwen op je eigen intuïtie lijkt simpel, maar het is het meest moeilijke wat er is". Hij vertelt over de beslissingen die op een gegeven moment genomen moeten worden in bijvoorbeeld inrichtingsprojecten voor natuurontwikkeling. Alle aspecten zijn erbij betrokken: de geohydrologie, de soortenrijkdom van planten en dieren, recreatie, landbouw enzovoorts. "Het geheel is behoorlijk complex en dan moet er uiteindelijk een beslissing vallen. Vaak krijg ik de hele stapel papier mee met een welgemeend 'Nou Nico, red je er maar mee'. Ik ben bereid om de verantwoordelijkheid te nemen"

Meer erkenning

Gerwine Wuring is door deze gesprekken gesterkt in haar vooronderstelling dat intuïtie belangrijk is in het dagelijks handelen. Opvallend was dat de geïnterviewden hun intuïtie op verschillende manieren gebruiken. Veelal gaat het om een bijzondere gevoeligheid; alsof je onbewust iets aanvoelt, dat je vooraf niet kunt weten, maar dat later wel blijkt te kloppen.

De relatie met het landschap en de natuur blijkt een belangrijke drijfveer te zijn voor veel terreinbeheerders. Intuïtie en gevoel spelen hierin dus een grote rol, maar blijven in werkoverleg, beleidsdiscussies en dergelijke onderbelicht. Intuïtie is een hulpmiddel, dat om meer erkenning vraagt. Gerwine Wuring bereidt daarom een studiemiddag voor over dit thema. Mocht u belangstelling hebben voor deze studiemiddag die in de herfst wordt gehouden, de uitkomsten van de interviews of de ontwikkeling van Aarde Educatie, dan kunt u contact opnemen met Bureau Aerde, tel./fax 038-4604644, e-mail aerda@wxs.nl

G. Wuring werkt voor Bureau Aerde, C. Willemsen is freelance tekstschriftster.